

Централізована бібліотечна система Подільського району міста Києва

Бібліотека імені Олександра Копиленка для дітей

Мурашкові історії

(як маленький мурах вчить людину мудрою стати)

рекомендаційний список літератури

Київ, 2024

**Мурашкові історії : (як маленький мурах вчить людину мудрою стати) :
рек. список літ. / уклад. Лариса Жарова, ред. О. Іоаніді ; відп. за вип. Ганна
Брагарник ; ЦБС Поділ р-ну, б-ка ім. Олександра Копиленка. –
Київ, 2024. – 15 с.**

Укладач : Лариса Жарова

Редактор : Олена Іоаніді

Відповідальна за випуск: Ганна Брагарник

© Бібліотека ім. Олександра Копиленка

Від укладача

Що ми знаємо про мурах? Хіба можуть ці маленькі трударі чимось нас вразити? Можуть! Насправді світ мурах дивовижний, і туди, безперечно, варто зазирнути, бо ці неймовірно відважні герої дитячих книжок вчать нас, що працьовитість і дружба здатні подолати будь-які труднощі. Разом вони будують фортеці і міста, долають перешкоди та завжди приходять один одному на допомогу. Ці крихітні трудівники показують, що навіть найменше створіння може зробити великі справи. Книги про мурах – це захопливі історії, які надихають дітей бути наполегливими, згуртованими та сильними.

Видання рекомендується маленьким читачам, а цікаві історії з книжок покажуть дітям, як у природі комахи спільними зусиллями долають перешкоди. Це приклад маленького згуртованого колективу. «Разом – ми сила!», – переконують головні герої цих книжок.

Цікаві факти про мурах

Мурахи – одні з найпоширеніших і найцікавіших комах на Землі. Відомо понад 12 000 їхніх видів, і вони присутні майже в кожному наземному середовищі існування. Ці крихітні істоти демонструють надзвичайну силу, витончену комунікацію та високоорганізовану соціальну структуру. Їхня складна поведінка та взаємодія з навколишнім середовищем, іншими мураками та іншими видами дає цінну інформацію про світ природи.

Пориньте у захопливе царство мурах за допомогою цих цікавих фактів, які розкривають їхні дивовижні здібності, давнє походження та вирішальну роль, яку вони відіграють в екосистемах по всьому світу.

 Мурахи жили ще коли по землі ходили динозаври. З'явилися вони близько 110 – 130 мільйонів років тому.

 На кожну людину на планеті припадає близько мільйона мурах.

 Найбільша у світі колонія мурах охоплює понад 5954 квадратні кілометри і складається з понад мільярда особин.

Мурахи Працьовиті мурахи здатні переносити до 50 разів важчі предмети за власну масу тіла.

Мурахи здатні розвивати швидкість до 7,62 сантиметри на секунду. Перекладаючи на людські мірки, виходить майже 55 кілометрів на годину.

Мурахи становлять 10 – 25% від загальної кількості сухопутних тварин, що населяють нашу планету.

Існує окрема наука, що займається вивченням мурах – мирмекологія.

Мурахи передають один одному сигнали та спілкуються за допомогою дотиків вусиками на голові.

У природі є мурахи листорізи, які витримують на собі гирю вагою один кілограм. Їхній хітиновий покрив неймовірно міцний.

Мурахи допомагають людям при лікуванні захворювань вен, суглобів та кісток. На основі мурашиної кислоти в медицині застосовують ліки для зняття

запальних процесів та болю. Вони мають зігрівальну дію та підвищують тонус.

У медицині мурах використовували ще близько тисячі років до нашої ери. Великих чорних мурах використовували для зшивання країв ран.

Мурахи здатні утворювати «живі мости» зі своїх тіл для перетину водних чи рослинних перешкод.

 У 2014 році група мурах прибула на Міжнародну космічну станцію для дослідження того, як комахи поведуться в умовах мікрогравітації. Незважаючи на незвичну навколишню обстановку, мурахи продовжували працювати разом, досліджуючи свою територію.

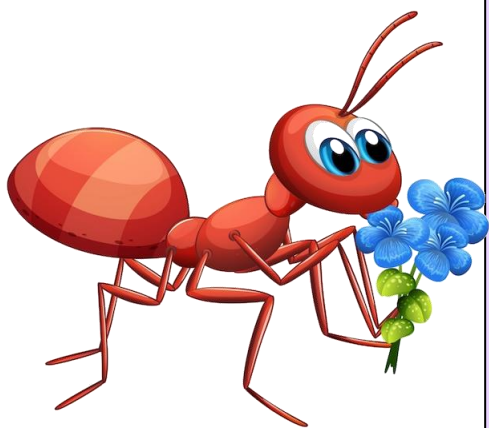
 Мурахи мають найбільший мозок щодо маси тіла серед усього тваринного світу.

 Сплять мурахи, ні багато, ні мало, 250 разів на день. При цьому тривалість одного сну трохи більше хвилини.

 Мурахи потягуються після пробудження. Випрямляючи лапки, вусики та розкриваючи рот.

 Майже у всіх мурах два шлунки.

 На сьогоднішній день науці відомо близько 12000 видів мурах.

Про мурашок

Ось мурашки зі стежинки
Тягнуть довгий патичок,
Бо будують всі хатинку
Для дорослих й діточок.
Черешки зібрали з листя,
Із ялини голочки –
Облаштовують обійстя
І натхненно, й залюбки.
Скрізь у них кипить робота,
Помагають всі усім,
В діях злагода й турбота –
Величезний буде дім!
Буде затишок і простір,
Кожен матиме куток,
Оселитись зможуть гості,
Закружляти свій танок.
Всі залучені до справи,
Свою ношу кожен взяв.
Я дивлюся, як мурашник
Поміж трав новий постав,
Як святкує новосілля
Мурашиний увесь рід,
І міркую, що зусилля
Гуртувати й людям слід.

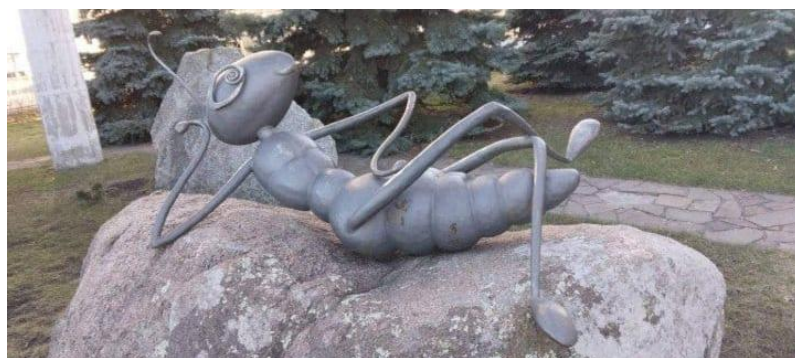
Олександр Яворський

Пам'ятники мурахам

Кожен українець – трохи мураха, вважає відомий український скульптор, художник, автор робіт, які прикрашають вулиці таких міст як Київ, Харків, Бердянськ (Україна), Корньяко (Італія) Дмитро Ів. На думку майстра, наша людина так само, як і ця комаха, працьовита, сильна і наділена інтелектом, а при необхідності здатна разом з товаришами захистити своє житло і від великого хижака. Саме таким рисам національного характеру скульптор присвятив своє чергове творіння. У сквері в центрі Києва біля

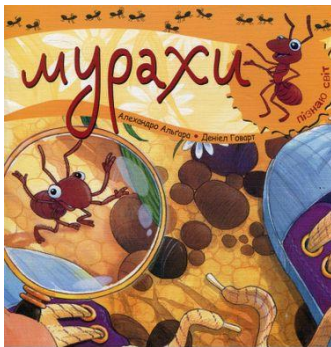
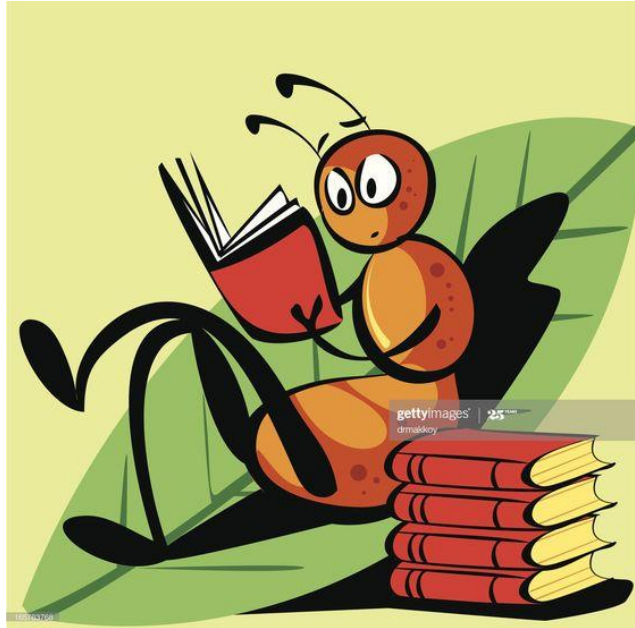
кінотеатру «Україна», зайняв своє місце бронзовий мураха на гранітній підставці. Заввишки трохи більше двох метрів, вагою в 200 кілограм він став не тільки прикрашати собою сквер, а й приносити людям удачу або щастя. Щоб дізнатися, що напроорокує мураха – досить покрутити монетку, затиснуту в нього в лапах, і переконатися, що гарні часи – на порозі.

Мураха

Пам'ятники мурахам знаходяться в саду каменів. Хоча правильніше було б назвати його парковими скульптурами чи арт-об'єктами, розташованими у мальовничому саду на Оболонській Набережній Києва. Сад було відкрито у 2011 році. У невеликому скверіку можна побачити всілякі композиції з каменів різних форм та розмірів, а також безліч незвичайних арт-об'єктів.

Радимо прочитати

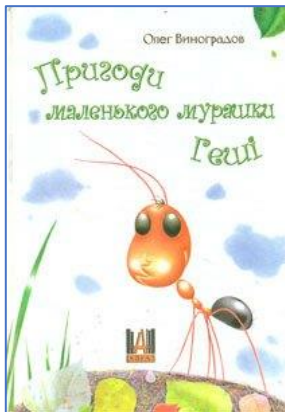
Александр, А. Мурахи / Александр Альгара, Даниель Говард. – Харків : Богдан, 2013. – 36 с. – (Пізнаю світ).

Обережно, не наступи на цю крихітну мурашку! Вона поведе тебе в дивовижний світ мурах, покаже, як вони живуть і будують мурашники. Pozнайомить зі своєю величезною сім'єю: мурахою-королевою, літаючими мурахами, мурахами-солдатами... Ти будеш зачарований правдивими історіями про працюovitість, самовідданість і взаємодопомогу мурашок. А чи знаєш ти, що вони вирощують рослини, розводять дійних корівок і можуть воювати з іншими мурахами? У книзі також є цікаві факти про цих милих комашок і показано їх значення в екосистемі.

Береза, Т. Як мурашки скарби врятували / Тарас Береза, Квітка Береза. – Львів : Априорі, 2016. – 24 с.

Це казкова історія про піратів, що кличе дітей та дорослих у захопливий світ мандрів. Пірат Рудий Бородань втрачає цінну мапу, на якій позначена печера із скарбами. Мапу поцупив папуга, який її також втратив і так траплялося з кожним, хто її знаходив. Всі хотіли тих скарбів, але не зрозуміло для чого. Ну, і зрештою, як і заявлено в назві казки, мурашки знаходять цій мапі дуже оригінальний спосіб використання. Ласкаво просимо усіх поринути у безмежні обрії незвіданих островів та океанів і лише на краю світу дізнатися, хто насправді здобуде найголовніше, а хто втратить усе. Надзвичайно жвава пригодницька оповідка змусить юних читачів та їхніх батьків гортати сторінку за сторінкою. Тут немає нічого зайвого, лише несамовиті пригоди улюблених героїв, чудові малюнки та вишукані українська і англійська мови!

Виноградов, О. Пригоди маленького мурашки Геші : казки / Олег Виноградов. – Київ : АВІАЗ, 2013. – 56 с.

«Пригоди маленької мурашки Геші» включають чотири неймовірно цікавих, пізнавальних, веселих і чудово ілюстрованих казок про життя маленького мурахи на ім'я Геша. Ця книга спрямована на задоволення природного пізнавального інтересу дітей дошкільного та молодшого шкільного віку до таємничого світу життя комах.

Дюкурсьяль, А. Стіг і Люмі в гостях у мурашок : [неймовірні пригоди ельфів на Землі]. – Ч. 2 / Анна Дюкурсьяль ; іл. Бруно Робер. – Харків : Ранок, 2017. – 26 с. – (Стіг і Люмі).

Стіг і Люмі, в минулому ельфи Пер Ноеля, й далі пізнають нове життя у лісі. Зима закінчилася, настала весна. Одного разу крихіткі ельфи вирішили прогулятися і майже одразу їх викрадають організовані мурашки. Наші герої опиняються у справжній халепі – загорнуті у кокони так, що не можуть рухатися, в мурашнику під корінням дерева. Та маленькі читачі можуть не хвилюватися: звичайно, Стіга і Люмі ніхто не з'їсть, вони виберуться на волю, мимохідь дізнавшись дуже багато про мурах, функціонування складної системи мурашника, мурашині «ферми» тлі й ворогів мурашок – сонечок, які полюбляють цієї тлею ласувати. Малеча зможе вивчити чимало нових слів, які стосуються життя комашок, таких як кокон, личинка, тля, пилок, нектар, а після прочитання буде цікаво поспостерігати за справжніми живими мурашками, можливо, навіть знайти мурашник і пояснити дитині, чому їх не можна руйнувати.

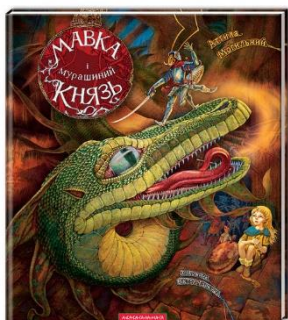
Каста, С. Експедиція з мурахою Софі : досліджуємо природу навколо нас / Каста Стефан, Моссберг Бу ; пер. Ганна Мамчур. – Харків : Час майстрів, 2020. – 224 с. – (Відкривай).

Ти ступаєш на газон і приминаєш траву, та чи знаєш, яку саме? Як називається дерево поруч із тобою? Які в нього плоди? Що це за блакитна квітка і жовтий метелик на ній? Оці червоні ягоди їстівні чи отруйні? Який гриб смачніший – лисичка чи сирійка? Поглянь уважніше під ноги! Бачиш мурашку? Вона крихітна, тому знає про природу все до крихти. Хочеш дізнатися про те, що тебе оточує, – не гай часу, вирушай в експедицію з мурахою Софі! «Експедиція з мурахою Софі» – це неймовірна книга-енциклопедія, про природу для маленьких дослідників.

Козланюк, П. Мандрівники : повість-казка : для дітей молод. шк. віку / Петро Козланюк ; худ. Крислач Іван. – Львів : Каменяр, 1979. – 93 с.

Герої повісті-казки Петра Козланюка – лісові гриби. Не схотіли вони миритися із засиллям хробаків і вирушили у мандри, щоб знайти на них управу. Подорожуючи, вони потрапляють у мурашник, в якому їх навчили мурашиної мудрості: «Ми працюємо дружно, громадою, а в гурті воно й робота йде легше, веселіше ...» Багато пригод на сторінках чудової книжки пережили хоробрий гриб Капелюшник та його подружка печериця Рябенька, але здобули таки для мешканців Затишної поляни нове життя.

Могильний, А. Мавка і мурашиний князь : для малят від 2 до 102 / Атилла Могильний ; худож. Віктор Гаркуша. – Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2006. – 36 с. : іл.

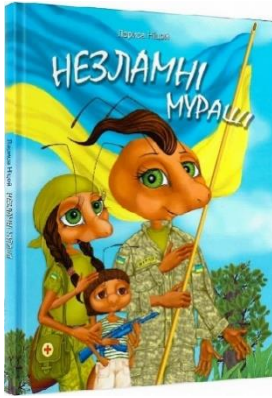
Іван Малкович, який працював у видавництві «Веселка» запропонував своєму другу талановитому письменнику Атилли Могильному написати дитячу повість. Так у 1990 році вийшла оригінальна казка «Мавка із кришталевого палацу» з малюнками Владислава Ширяєва. 200 тисячний тираж розлетівся і став раритетним. Казка дуже київська – події розгортаються на горищі однієї зі звичайних багатоповерхівок, де виявляється є вхід у Мурашине Князівство. У повісті є згадки і про Софіївський майдан, і про Шулявку, де, власне, і стоїть будинок із зачарованим горищем. І про Київську обсерваторію, вчені якої помітили таємничий літаючий об'єкт, і новина про це з'явилася на першій сторінці всіх київських газет.

У 2006-у Іван Малкович, вже будучи головним редактором видавництва А-ба-ба-га-ла-ма-га, перевидав казку під новою назвою «Мавка і Мурашиний Князь», а проілюстрував її молодий талановитий художник Віктор Гаркуша. Вишукана мова і талант оповідача Атилли Могильного допоможуть зануритися в казково-лицарський світ Києва... І це видання стало раритетним...

Математик, який перетворився на мурашку / Масао Моріта ; [пер. з яп. Ольги Боднарчук] ; іл. Кацудзі Вакісака. – Чернівці : [Книги-XXI] : [Чорні вівці], [2019]. – 48 с. : іл.

По сюжету головний персонаж книги, вчений-математик, дивовижним чином перетворюється на мурашку... І сталося це не внаслідок магії, а тому, що йому дуже кортіло дізнатися, чи уміють мурахи рахувати? І чи рахують вони так, як люди? Чи є в їхньому мурашиному світі та в їхній мурашиній уяві інші числа чи спосіб лічби, аніж у людей? Бодай знати, як вони рахують кроки, як рахують яблука та інші речі, які на відміну від людини не вміють узяти в руку? І чи взагалі рахують мурахи десятками, якщо у них немає пальців, як у людей, а усього шість лапок? Ця дуже цікава книжка про математичне мислення людини і мурахи допоможе краще пізнати і зрозуміти себе, і яку величезну роль у нашому повсякденному житті, поведінці та уяві відіграють найпростіші математичні знання, закладені ще в початковій школі. Ця книга буде найбільш цікавою маленьким читачам, що тільки починають свій шлях до пізнання світу та математики.

Ніцой, Л. Незламні мураші / Лариса Ніцой ; іл. Олена Рибаківа. – Київ : Markobook, 2017. – 48 с.

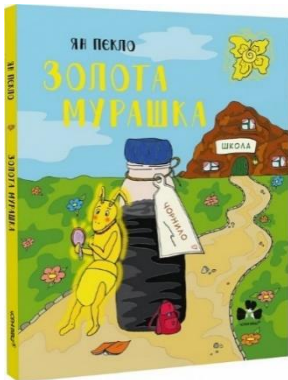
Українська письменниця, громадська діячка Лариса Ніцой отримала нагороду в галузі дитячої літератури – премію ім. Лесі Українки за книжку «Незламні мураші».

Мурашиний народ жив собі у достатку, чесно трудився й навіть не думав, що може бути інакше. Що може не бути охайного будиночка-мурашника, де постійно наводять лад, спокійних ранків та всіх атрибутів мирного життя. Лякали лише розповіді одного з дідусів про сусідів. Дідусь цей зазвичай розповідав щось дивне – закликав вчитися воювати, бути сильними та вміти давати відсіч. Бо, мовляв, за часів його молодості на мурашів напали сусіди, мурашині леви.

Сучасні мурахи, звісно, не вірили – як так? Мурашині леви називають себе братнім народом, хіба таке може бути? А головного героя – молодого Мураша – хвилювали лише дві справи: почуття до Мурасі та необхідність щоранку піднімати прапор над мурашником.

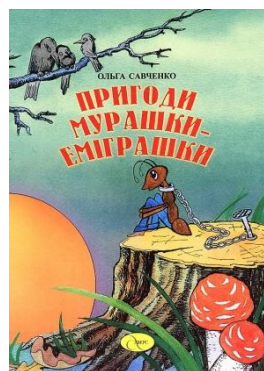
Та як виявилось, дідусь мав рацію. Одного разу мурашині леви, які клялися сусідам у дружбі та братній любові, таки напали, зруйнували й розграбували мурашник. І коли Мураш, піднявши прапор, прибіг до рідного дому – то не знайшов його, лише грабіжники снували довкруги. І не залишилось мурашам нічого іншого, ніж зібратися з силами та стати до бою, щоб вигнати ворога.

Книга допомагає правильно пояснювати дітям про війну, дуже вчасна і влучна допомога батькам. Чудова казка для родинного читання про мурашиний народ, про мир і війну, про ворогів і героїв, про любов і вірність, про дружбу і згуртованість.

Пекло, Я. Золота Мурашка : оповід. для дітей / Ян Пекло, худож. оформл. Оксани Замори ; пер. Христини Потапенко. – Чернівці : Чорні вівці, 2022. – 32 с.

Ця чергова казка Яна Пекла, колишнього посла Польщі в Україні (2016–2019), розповідає про пригоди маленької Золотої Мурашки, якій більше не хотілось бути золотою. Чому так сталося, куди привело Золоту Мурашку її бажання та чи збулось воно – дізнайтесь, перегорнувши сторінки цієї книжки.

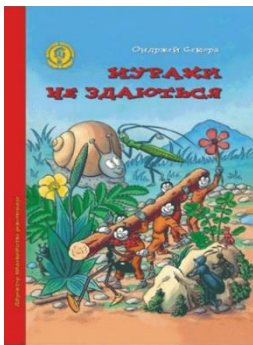
Савченко, О. Пригоди мурашки – еміграшки : для дошк. віку / Ольга Савченко ; мал. Ганни Антошук ; ред. Олена Волосевич. – Львів : АБЕРС, 2002. – 14 с.

З казки дитина дізнається не лише про лісових мешканців та їхні звички, але й отримає важливий моральний урок: чужина ніколи не стане батьківщиною.

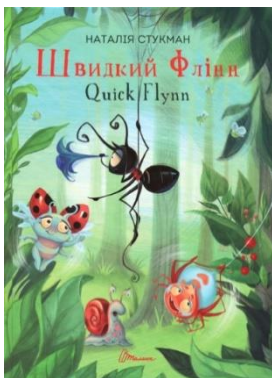
Секанінова, Ш. Світ Мурах / Штепанка Секанінова, Зузана Дреадка Крута ; іл. Зузана Дреадка Крута ; пер. Світлана Кулінська. – Харків : Vivat, 2024. – 40 с. – (Енциклопедії).

Що ви знаєте про мурах? Що це маленькі трударі, які споруджують великі фортеці? Хіба можуть вони чимось вразити, га? Можуть! Насправді світ мурах дивовижний, і туди, безперечно, варто зазирнути. Мешкають там і страхітливі кровожерливі воячки, і мисливиці за головами, і майстрині, які вправно зрізають листя, розводять попелиць тощо. А дехто з місцевих промишляє тим, що вдирається до чужих помешкань і обкрадає їх. Усе як у людей, чи не так? То дізнаймося про мурах більше!

Секора, О. Мурахи не здаються / Ондржей Секора ; худ. Ондржей Секора. – Харків : Видавничий дім «Школа», 2014. – 96 с. – (Дитячий бестселер).

Вперше вийшла українською мовою книга талановитого чеського дитячого письменника Ондржея Секори «Мурахи не здаються». Художні образи персонажів пана Секори напрочуд яскраві. Із притаманним йому добрим гумором письменник вибудовує надзвичайний сюжет. Окрім того, книга містить цікаві малюнки автора. Завдяки пропонованому виданню, сучасні юні читачі отримають можливість спостерігати за пригодами головного героя – кмітливого, чуйного, й моторного мурахи на ім'я Ферда та його друзів, які готові допомагати йому. Адже мурахи справді не здаються! Ферда не відступає ні перед величезним Павуком, ні перед навалою мурах-рабовласників. А ще допомагає іншим мурашкам побудувати потужний мурашник і знаходить безліч друзів серед лісових мешканців, перш ніж повертається до рідної домівки. Ця книга про сміливість, про дружбу і про велике відважне серце.

Стукман, Н. Швидкий Флінн = Quick Flinn / Наталія Стукман ; [пер. О. А. Гончарова ; іл. О. А. Бардєєва]. – Харків : Талант : Юнісофт, 2019. - 64 с. : іл. – (Завтра в школу).

Книжка «Швидкий Флінн» – це книжка про маленьку мурашку на ім'я Флінн. До книжки увійшли три казки:

1) «Швидкий Флінн не хоче спати». Поки лісові мешканці готуються до сну, малюк Флінн і не думає вгамуватись. Де ж це Флінн? Ось він! Високо стрибає на павутинні. Вгору – вниз! Вгору – вниз! І як тут заснеш, коли довкола стільки цікавого...

2) «Швидкий Флінн і страшні історії». «Флінн дуже любить розповідати друзям моторошні історії. Увечері, як тільки світлячки запалють свої вогники, комашки збираються навколо Флінна, аби послухати нову страшну казку. Як цікаво!».

3) «Швидкий Флінн і нестерпна гикавка». В один із сонячних днів Флінн хотів запросити друзів до себе. Але гикавка, яка на нього напала, заважала це зробити. Тоді мурашці почали допомагати друзі позбавитись цієї халеви.

Чудова двомовна книжка Наталії Стукман «Швидкий Флінн» сподобається діткам короткими дотепними історіями, допоможе поповнити словниковий запас і розвинути навички читання англійською мовою.

Електронні книжки в мережі Інтернет

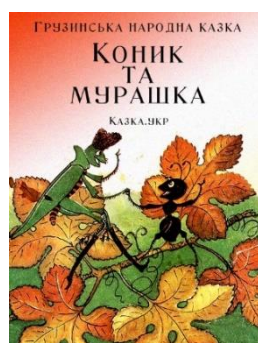
Біссет, Д. Мурашка і цукор [Електронний ресурс] / Дональд Біссет // Казка.укр – Дитячі книги з малюнками українською : [сайт]. – Електронна версія друкованої книги. – Режим доступу : https://xn--80aaaukc.xn--j1amh/muraha_i_tsukor.html. – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10. 12. 2024.

Біанкі, В. Як муравлик додому поспішав [Електронний ресурс] / Віталій Біанкі // Казка.укр – Дитячі книги з малюнками українською : [сайт]. – Електронна версія друкованої книги. – Режим доступу : https://xn--80aaaukc.xn--j1amh/jak_muravlik_dodomu_pospishav.html#google_vignette. – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10. 12. 2024.

Глібов, Л. Коник-стрибунець : байка [Електронний ресурс] / Леонід Глібов // Казка.укр – Дитячі книги з малюнками українською : [сайт]. – Електронна версія друкованої книги. – Режим доступу : <https://xn--80aaaukc.xn--j1amh/konyk-strybunets.html>. – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10. 12. 2024.

Коник та мурашка : грузинська народна казка [Електронний ресурс] // Казка.укр – Дитячі книги з малюнками українською : [сайт]. – Електронна версія друкованої книги. – Режим доступу : <https://xn--80aaaukc.xn--j1amh/konyk-ta-murashka.html>. – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10. 12. 2024.

Чому у мурах тонке черевце : Ойротська нар. казка [Електронний ресурс] // Казка.укр – Дитячі книги з малюнками українською : [сайт]. – Електронна версія друкованої книги. – Режим доступу : <https://xn--80aaaukc.xn--j1amh/chomu-u-murah-tonke-cherevtse.html>. – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10. 12. 2024.

Бабанський, П. Мураха з жалом [Електронний ресурс] / Бабанський Пилип // Читанка. Дістань книжку з антресолей! Діти хочуть читати! : [сайт]. – Електронна версія друкованої книги. – Режим доступу : http://chytanka.com.ua/ebooks/index.php?action=url/view&url_id=2332. – Назва з екрана. – Дата перегляду : 10. 12. 2024.

Зміст

Від укладача.....	3
Цікаві факти про мурах.....	4
Пам'ятники мурахам.....	7
Радимо прочитати.....	8
Електронні книжки в мережі Інтернет.....	13
Зміст.....	15